

ALGEMENE INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	25
<i>Patrick Dewael</i>	
Inleiding	39
<i>Willy Bruggeman</i>	
Deel 1. Hulpverlening	55
Deel 2. Hulpverlening – slachtoffers	129
Deel 3. Veiligheidsarchitectuur	191
Deel 4. Radicalisme	585
Afkortingenlijst	
Trefwoordenregister	
Naamregister	

GEDETAILEERDE INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	25
INLEIDING	29
§1. EEN KORTE HISTORIEK VAN DE PARLEMENTAIRE (ONDER- ZOEKS-)COMMISSIES IN BELGIË	29
1. Algemeen	29
2. Samenstelling, procedures	30
3. Beperkingen	31
§2. WERKING, CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN VAN DE POC TERRORISTISCHE AANSLAGEN VAN 22 MAART 2016	32
1. Werking	32
2. Algemene inleidende vaststellingen	33
3. Noodhulp (eerste tussenverslag i.v.m. de hulpverlening en het crisisbeheer onmiddellijk na de aanslagen)	34
3.1 Algemeen	34
3.2 De luchthaven Zaventem	35
3.3 Het metrostation	35
3.4 De beheerscel van het Crisiscentrum	35
3.5 Het OCAD adviseert, het Crisiscentrum beslist	36
3.6 Een verbeterd ASTRID-netwerk voor hulpdiensten	36
3.7 Een verhoogde zendcapaciteit voor de GSM-operatoren	37
3.8 Eerste zorg voor identificatie en opmaken van lijsten van de slachtoffers	37
4. Hulp aan slachtoffers (tweede tussenverslag)	38
5. Veiligheidsarchitectuur (derde tussenverslag)	39
5.1 Algemeen	39
5.2 Het beleid	40
5.3 De beeldvorming, de dreigingsanalyse en de veiligheidsmaatregelen	41
5.4 Het informatiebeheer	41
5.5 De inlichtingendiensten	42
5.6 De opsporing en vervolging	43
5.7 De strafuitvoering	44
5.8 Het bestuurlijk optreden met het oog op preventie	45
5.9 Internationale samenwerking	46
6. Radicalisering (vierde tussenverslag)	47
6.1 Algemeen	47
6.2 De ‘Grote moskee België’ (GMB)	47
6.3 De gevangenen	48
6.4 Nieuwe technologieën	48
6.5 Opvang, integratie en werk	49
6.6 Lokale aanpak, preventie en scholen	49
§3. OPRICHTING EN BEOOGDE FINALITEIT VAN DE POC TERRO- RISTISCHE AANSLAGEN VAN 22 MAART 2016	49

§4. ALGEMENE CONCLUSIES. OP NAAR EEN VERVOLGCOMMISSIE	51
1. Algemene conclusie	51
2. Transformatie in een opvolgingscommissie	52
BIBLIOGRAFIE	53

DEEL 1. HULPVERLENING

TITEL 1. ALGEMEEN	61
HOOFDSTUK 1. INSTELLING, OPDRACHTEN EN BEVOEGDHEDEN VAN DE ONDERZOEKSCOMMISSIE	61
Afdeling 1. Instelling van de onderzoekscommissie	61
I. — Voorstel tot instelling van een parlementaire onderzoekscommissie	61
II. — Aanneming van het voorstel en installatievergadering	62
III. — Experts	62
Afdeling 2. Opdracht en bevoegdheden van de parlementaire onderzoekscommissie	63
I. — Opdracht	63
II. — Bevoegdheden	64
HOOFDSTUK 2. OVERZICHT VAN DE WERKZAAMHEDEN	65
Afdeling 1. Plaatsbezoeken en zending	65
I. — Plaatsbezoeken	65
II. — Zending naar Parijs	65
A. Context	65
B. Hulpverlening en bijstand aan de slachtoffers	66
C. Politiediensten en veiligheid	66
D. Radicalisering	67
Afdeling 2. Hoorzittingen	67
A. Vergadering van 9 mei 2016	68
B. Vergadering van 11 mei 2016	68
C. Vergadering van 18 mei 2016	69
D. Vergadering van 23 mei 2016	70
E. Vergadering van 25 mei 2016	71
F. Vergadering van 30 mei 2016	71
G. Vergadering van 1 juni 2016	72
H. Vergadering van 8 juni 2016	72
I. Vergadering van 13 juni 2006	73
J. Vergadering van 6 juli 2016	73
TITEL 2. VASTSTELLINGEN, ANALYSE EN AANBEVELINGEN	73
Voorafgaandelijke opmerkingen	73
HOOFDSTUK 1. NOOD- EN INTERVENTIEPLANNEN	74
Afdeling 1.1. Algemeen	74
1.1.1. Vaststellingen en analyse	74
1.1.2. Aanbevelingen	77
1.1.2.1. Het juridisch kader	77
1.1.2.2. De noodplannen inhoudelijk benaderd	77

1.1.2.3. Opleidingen en oefeningen	78
Afdeling 1.2. Terrorisme	78
1.2.1. Vaststellingen en analyse	78
1.2.2. Aanbevelingen	79
1.2.2.1. De reglementering	79
1.2.2.2. Actualisering van de plannen	80
1.2.2.3. Oefeningen	81
1.2.2.4. Middelen	81
1.2.2.5. Evaluaties	81
Afdeling 1.3. Operationele organisatie	81
1.3.1. Vaststellingen en analyse	81
1.3.2. Aanbevelingen	83
Afdeling 1.4. Op- en afschalen	84
1.4.1. Vaststellingen en analyse	84
1.4.2. Aanbevelingen	85
Afdeling 1.5. Bijzondere situatie Zaventem (internationale luchthaven)	85
1.5.1. Vaststellingen en analyse	85
1.5.2. Aanbevelingen	87
Afdeling 1.6. Bijzondere situatie van Maalbeek	88
1.6.1. Vaststellingen en analyse	88
1.6.2. Aanbevelingen	88
HOOFDSTUK 2. HULPDIENSTEN	89
Afdeling 2.1. Noodcentrales	89
2.1.1. Vaststellingen en analyse	89
2.1.2. Aanbevelingen	90
Afdeling 2.2. MIP en Maxi-MIP (valt ook onder hoofdstuk 1. Nood- en interventieplannen)	91
2.2.1. Vaststellingen en analyse	91
2.2.2. Aanbevelingen	92
Afdeling 2.3. Ziekenhuizen	93
2.3.1. Vaststellingen en analyse	93
2.3.2. Aanbevelingen	93
HOOFDSTUK 3 . HET COÖRDINATIE- EN CRISISCENTRUM VAN DE REGERING	93
Afdeling 3.1. De organisatie van het Crisiscentrum	93
3.1.1. Vaststellingen en analyse	93
3.1.1.1. Algemeen	93
3.1.1.2. De coördinatievergadering	94
3.1.1.3. De afkondiging van de federale fase van de noodplanning	95
3.1.1.4. De beheerscel	95
3.1.1.5. De verhouding met het OCAD	96
3.1.1.6. De verhouding met de Gewesten en Gemeenschappen	97
3.1.2. Aanbevelingen	99
3.1.2.1. Publicatie van het nationaal noodplan terrorisme	99
3.1.2.2. Duidelijke kennisgeving van de afkondiging van de federale fase van de noodplanning	99
3.1.2.3. De vereiste afstemming tussen de noodplanning en de dreigingsanalyse	99
3.1.2.4. De optimalisering van de werking van de beheerscel	100

Afdeling 3.2. De besluitvorming binnen het Crisiscentrum en de informatiedoorstroming	101
3.2.1. Vaststellingen en analyse	101
3.2.1.1. De samenhang tussen de federale, provinciale en gemeentelijke fase van de noodplanning	101
3.2.1.2. De centrale rol van de beheerscel	102
3.2.1.3. De reconstructie van de besluitvorming	103
3.2.1.4. Geen rechtstreekse communicatie	103
3.2.1.5. Een getrappt systeem	104
3.2.1.6. De informatiecel	105
3.2.1.7. Het Incidents and Crisis Management System	105
3.2.2. Aanbevelingen	105
3.2.2.1. Automatische registratie van beslissingen	105
3.2.2.2. De besluitvorming in de beheerscel	106
3.2.2.3. De oprichting van een communicatie- en opvolgingsplatform	106
3.2.2.4. De implementatie van het Incidents and Crisis Management System	108
Afdeling 3.3. De opvolging van de uitvoering van de beslissingen van het Crisiscentrum	108
3.3.1. Vaststellingen en analyse	108
3.3.2. Aanbevelingen	109
Afdeling 3.4. Een gevalstudie: de beslissing tot ontruiming en sluiting van de Brusselse metro	109
3.4.1. Vaststellingen en analyse	109
3.4.1.1. De ontruiming en sluiting van metro- en treinstations als preventieve maatregel	109
3.4.1.2. De toepassing van het getrappt systeem	110
3.4.1.3. De kennisgeving van de beslissing aan de spoorwegpolitie	111
3.4.1.4. De kennisgeving van de beslissing aan de MIVB	113
3.4.2. Aanbevelingen	114
HOOFDSTUK 4. COMMUNICATIE	115
Afdeling 4.1 . Algemeen	115
Afdeling 4.2. ASTRID	115
4.2.1. Vaststellingen en analyse	115
4.2.2. Aanbevelingen	116
Afdeling 4.3. GSM-operatoren	117
4.3.1. Vaststellingen en analyse	117
4.3.2. Aanbevelingen	119
HOOFDSTUK 5. SLACHTOFFERS (INCLUSIEF EERSTE HULP EN OPVANG)	120
Afdeling 5.1. Eerste zorg en identificatie	120
5.1.1. Vaststellingen en analyse	120
5.1.1.1. Gewonden	120
5.1.1.2. Overleden personen	121
5.1.2. Aanbevelingen	122
5.1.2.1. Gewonden	122
5.1.2.2. Overleden personen	122
Afdeling 5.2. Nazorg voor de slachtoffers (ook hulpverleners)	123
5.2.1. Vaststellingen en analyse	123
5.2.2. Aanbevelingen	123
Afdeling 5.3. Specifieke kosten en verzekeringen	124

Inhoud	11
5.3.1. Vaststellingen en analyse	124
5.3.2. Aanbevelingen	124
HOOFDSTUK 6. VARIA	125
BIJLAGEN	126
BIJLAGE 1. INTEGRALE VERSLAGEN	126
DEEL 2. HULPVERLENING – SLACHTOFFERS	129
<hr/>	
TITEL 1. ALGEMEEN	133
TITEL 2. VASTSTELLINGEN, ANALYSE EN AANBEVELINGEN OVER DE PROBLEMATIEK VAN DE SLACHTOFFERS	134
1. De werkzaamheden van de onderzoekscommissie in verband met de slachtoffers	134
2. De basisbeginselen inzake slachtofferhulp	135
3. Stand van zaken van het Belgisch recht	135
4. De Franse regeling	136
5. Europese bronnen	136
6. Concrete situatie van de slachtoffers	137
7. Taskforce	137
8. Enig loket en referentiepersoon	138
9. De psychologische aspecten	139
10. De rol van de verenigingen	140
11. Rechtsbijstand	141
12. Geschillen	142
13. Uitsluitingen	143
14. Lijst van de slachtoffers	143
15. Slachtoffers met een andere nationaliteit	144
16. Belgische slachtoffers van aanslagen in het buitenland	145
17. Gratis openbaar vervoer	145
18. Vrijstelling van successierechten	146
19. De overige fiscale aspecten	147
20. Één enkele expertise	147
21. De subrogatie	148
22. Slotaanbevelingen	148
BIJLAGE	151
ONDERZOEKSCOMMISSIE TERRORISTISCHE AANSLAGEN	153
DEEL 3. VEILIGHEIDSARCHITECTUUR	191
<hr/>	
TITEL 1. ALGEMEEN	205
I. — Inleiding	205
II. — Internationale context	206
III. — Positie van België	208

IV. — Deskundigen en duur van het mandaat	209
V. — Methode	209
VI. — Moeilijkheden inzake geheimhouding	210
VII. — Inachtneming van de bevoegdheden	211
VIII. — Verantwoordelijkheden	211
IX. — Werkzaamheden van de onderzoekscommissie	212
Afdeling 1. Algemeen overzicht van de hoorzittingen	212
Afdeling 2. Samenvatting van de hoorzittingen over het deel “Veiligheidsarchitectuur”	214
A. Informatieve hoorzittingen	215
1. Vergadering van 27 juni 2016	215
2. Vergadering van 29 juni 2016	215
3. Vergadering van 15 september 2016	215
4. Vergadering van 9 januari 2017	215
B. Hoorzittingen per dienst	216
1. Vergadering van 21 september 2016	216
2. Vergaderingen van 28 september en 3 oktober 2016	216
3. Vergadering van 5 oktober 2016	216
4. Vergadering van 19 oktober 2016	217
5. Vergadering van 24 oktober 2016	217
6. Vergadering van 7 december 2016	217
7. Vergadering van 12 december 2016	218
8. Vergadering van 14 december 2016	218
9. Vergadering van 21 december 2016	219
10. Vergadering van 11 januari 2017 (gedeeltelijk besloten)	219
C. Hoorzittingen per dossier	220
1. Dossier van de broers Abdeslam	220
2. Dossier van de broers El Bakraoui	222
D. Hoorzittingen met regeringsleden	223
Afdeling 3. Bespreking met gesloten deuren van de verslagen van de Vaste Comités P en I	224
Afdeling 4. Ter beschikking gestelde documenten	224
Afdeling 5. Onderzoeksverrichtingen	225
A. Uitvoering van de onderzoeksverrichtingen	225
B. Onderzoeken door het Vast Comité P of door het Vast Comité I	225
C. Inlichtingen betreffende criminele, correctionele, politie- en tuchtza- ken, en in bestuurszaken	226
X. — EERSTE TUSSENTIJDEN EN VOORLOPIG VERSLAG VAN 3 AUGUSTUS 2016	226
XI. — TWEEDE TUSSENTIJDEN EN VOORLOPIG VERSLAG VAN 4 MEI 2017	227
TITEL 2. VASTSTELLINGEN, ANALYSE EN AANBEVELINGEN OVER HET LUIK “VEILIGHEIDSARCHITECTUUR”	228
HOOFDSTUK I. . SAMENVATTING VAN DIT VERSLAG	228
HOOFDSTUK II. HET BELEID MET BETREKKING TOT DE AANPAK VAN ISLAMISTISCH EXTREMISME, GEWELDDADIGE RADICA- LISERING EN TERRORISME	235

II.1. De internationale en Europese context van het beleid	235
II.1.1. Islamistisch terrorisme als grensoverschrijdend en evolutief probleem	235
II.1.2. Het internationale antiterrorismebeleid, met bijzondere focus op de Europese Unie (EU)	237
Bijzondere aspecten	241
II.1.3. Interpol	250
II.1.4. Aanbevelingen	251
II.2. Het in België gevoerde antiterrorismebeleid voorafgaand aan 22 maart 2016	252
II.2.1. Algemeen	252
II.2.2. De Kadernota integrale veiligheid van 2004 (KIV 2004)	257
II.2.3. De nationale veiligheidsplannen (NVP)	258
II.2.4. Het Actieplan Radicalisme (Plan R)	260
II.2.5. Het Kanaalplan	261
II.2.6. De aanpassing van het strafrecht, het strafprocesrecht en administratieve maatregelen	263
II.2.7. Andere in het raam van deze parlementaire onderzoekscommissie relevante beleidsbeslissingen (in chronologische volgorde)	266
II.3. De beleidsinitiatieven sedert 22 maart 2016	267
II.3.1. De reactie van de regering op de aanslagen: een globaal overzicht	267
II.3.2. Het nationaal noodplan terrorisme	270
II.3.3. De Kadernota integrale veiligheid 2016-2019 (KIV)	270
II.3.4. Het Nationaal Veiligheidsplan 2016-2019	273
II.3.5. De aanpassing van het Actieplan Radicalisme (Plan R)	274
II.3.6. De aanpassing van het straf(proces)recht	275
II.4. Conclusies en aanbevelingen	279
II.4.1. De internationale en Europese context van het beleid	279
II.4.2. Het in België gevoerde antiterrorismebeleid	281
II.4.2.1. Algemeen	281
II.4.2.2. Het beleid en de plannen	281
II.4.2.3. De wet- en regelgeving	281
II.4.2.4. Diversen	282
II.4.2.5. De praktijk	284
II.4.2.6. Evaluatie en monitoring	285
HOOFDSTUK III. DE BEELDVORMING, DE DREIGINGSANALYSE EN DE VEILIGHEIDSMATREGELEN MET BETREKKING TOT HET ISLAMISTISCH EXTREMISME, GEWELDDADIGE RADICALISERING EN TERRORISME	286
III.1. Het Coördinatieorgaan voor de Dreigingsanalyse (OCAD)	286
III.1.1. De opdrachten	286
III.1.1.1. Algemeen	286
III.1.1.2. De dreigingsanalyse	289
III.1.1.2.1. Algemeen	289
III.1.1.2.2. De vier dreigingsniveaus	290
III.1.1.2.3. Het onderscheid dreigingsanalyse – risicoanalyse	292
III.1.1.2.4. Het onderscheid tussen dreigingsanalyse en beeldvorming	292
III.1.1.3. De opdrachten met betrekking tot de Foreign Terrorist Fighters (FTF)	293
III.1.1.4. De opdrachten in het kader van het Actieplan Radicalisme	295

III.1.1.5. De opdrachten inzake tenuitvoerlegging van de specifieke maatregelen tegen bepaalde personen en entiteiten met het oog op de strijd tegen de financiering van het terrorisme.	295
III.1.2. De organisatie en werking van het OCAD	296
III.1.3. De verhouding met de “steun-” en “partnerdiensten”	297
III.1.4. De verhouding met de bestuurlijke overheden (zie infra, VIII.)	297
III.2. De Nationale Veiligheidsraad (NVR)	297
III.2.1. De opdrachten	297
III.2.2. De organisatie en werking	298
III.3. Het Coördinatie- en Crisiscentrum van de Regering (CGCCR)	300
III.3.1. De opdrachten	300
III.3.2. De organisatie en werking	300
III.3.3. De verhouding met het OCAD	301
III.3.4. De risicoanalyses	301
III.4. De taskforces en veiligheidscellen	302
III.4.1. De Nationale Taskforce (NTF)	302
III.4.2. De werkgroepen	303
III.4.3. De lokale taskforces (LTF)	304
III.4.4. De lokale integrale veiligheidscellen (LIVC)	307
III.5. De veiligheidsmaatregelen	310
III.5.1. Een algemeen overzicht	310
III.5.2. De wettelijke afdwingbaarheid van de maatregelen.	311
III.5.3. De HYCAP (gehypothekeerde capaciteit bestuurlijke politie)	311
III.6. Aanbevelingen	311
III.6.1. Algemeen	311
III.6.2. De politiediensten	313
III.6.3. De inlichtingen- en veiligheidsdiensten (infra, V.)	313
III.6.4. Het federaal niveau: een verbeterde samenhang tussen de NVR, Crisiscentrum, OCAD en NTF als basis voor een coherent concept voor het organiseren van de informatiehuishouding	313
III.6.5. De NTF en de LTF	314
III.6.6. Het OCAD	315
III.6.7. Een wettelijke verankering van de interactie tussen de NTF, de LTF en het LIVC	315
III.6.8. Opvolging van beslissingen federaal parket via de LTF	316
HOOFDSTUK IV. DE INFORMATIEHUISHOUDING	317
IV.1. Algemeen	317
IV.2. De politionele informatie	322
IV.2.1. De informatiedragers	322
IV.2.1.1. Algemeen	322
IV.2.1.2. Processen-verbaal (PV)	323
IV.2.1.3. Informatierapporten (RIR)	325
IV.2.1.4. Administratieve rapporten (RAR)	331
IV.2.1.5. De nationale en internationale signaleringen	331
IV.2.1.5.1. Nationale signaleringen	331
IV.2.1.5.2. Internationale signaleringen	332
IV.2.2. De politionele gegevensbanken	334
IV.2.2.1. Algemeen	334
IV.2.2.2. De algemene nationale gegevensbank (ANG)	335

IV.2.2.3. De basisgegevensbanken (art. 44/11/2, §1) en de bijzondere gegevensbanken.	337
IV.2.2.4. De gemeenschappelijke gegevensbank terrorisme (zie supra III.; infra IV.4.)	338
IV.2.2.5. De gegevensbanken van de lokale politie	338
IV.2.2.6. Het inrichten van een kruispuntbank Veiligheid	339
IV.2.3. De Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen	340
IV.2.4. De verwerving, analyse en exploitatie van de gegevens	342
IV.2.5. De arrondissementele informatiekruispunten (AIK, nu onderdeel van SICAD ingevolge de optimalisatiewet)	343
IV.2.6. Het Controleorgaan op de politionele informatie (COC)	344
IV.3. De informatiehuishouding van de inlichtingendiensten	345
IV.3.1. De Veiligheid van de Staat (VSSE)	345
IV.3.2. De Algemene Dienst Inlichtingen en Veiligheid (ADIV)	351
IV.4. De gegevensbank Foreign Terrorist Fighters van het OCAD (supra III.1.)	352
IV.5. De Joint Information Box (JIB)	357
IV.6. De Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI) en het administratief bevrozen van gelden	358
IV.6.1. CFI	358
IV.6.2. Specifiek beperkende maatregelen tegen bepaalde personen en entiteiten met het oog op de strijd tegen de financiering van terrorisme	359
IV.7. Problemen in verband met de identiteit en de aliases van verdachten en daders	360
IV.8. Het (gedeeld) beroepsgeheim	362
IV.9. Aanvullende algemene conclusies	363
IV.10. Aanbevelingen	366
IV.10.1. Algemeen	366
IV.10.2. Visie, strategie, beleid en leiding	366
IV.10.3. Wet- en regelgeving	367
IV.10.4. Strafbaarstelling en bijhorende categorieën	367
IV.10.5. Cultuur	368
IV.10.6. Personeel	368
IV.10.7. Informatie en bijhorende werkprocessen	369
IV.10.8. Sociale media	370
IV.10.9. De gegevensbanken	370
IV.10.10. De verkaveling van diensten, de organisatie, de onderlinge samenwerking en de bijhorende organisatorische implicaties	371
IV.10.11. ICT en technische ondersteuning	372
IV.10.12. Overleg	372
IV.10.13. Politie	372
IV.10.14. De inlichtingendiensten	375
IV.10.15. Internationaal	375
IV.10.16. Identificatie en biometrische toepassingen	376
HOOFDSTUK V. DE INLICHTINGENDIENSTEN EN DE AANPAK VAN HET ISLAMISTISCH EXTREMISME, GEWELDDADIGE RADICALISERING EN TERRORISME	377
V.1. Inleiding	377
V.2. De Veiligheid van de Staat (VSSE)	378
V.2.1. De opdrachten van de VSSE, het institutioneel kader en het beleid	378

V.2.2. De interne organisatie en het budget van de VSSE	380
V.2.3. De rol van de VSSE bij de bestrijding van het (islamistisch) terrorisme	382
V.2.4. De informatiepositie van de VSSE voorafgaand aan de aanslagen van 22 maart 2016	383
V.3. De Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid (ADIV)	385
V.3.1. De opdrachten van de ADIV, het institutioneel kader en het beleid	385
V.3.2. De interne organisatie en het budget van de ADIV	386
V.3.3. De verhouding tussen de ADIV en het bataljon ISTAR	388
V.3.4. De rol van de ADIV bij de bestrijding van (islamistisch) terrorisme	389
V.3.5. De informatiepositie van de ADIV voorafgaand aan de aanslagen van 22 maart 2016	390
V.4. De samenwerking tussen beide inlichtingendiensten	392
V.5. De doorstroming van informatie van de inlichtingendiensten naar de gerechtelijke overheden	393
V.5.1. De informatieverstrekking op grond van artikel 29 van het Wetboek van strafvordering	393
V.5.2. De informatieverstrekking op grond van artikel 19/1 van de wet van 30 november 1998	394
V.5.2.1. Een zeer ruime informatieplicht	394
V.5.2.2. Problematische aspecten en ongewenste neveneffecten	394
V.5.3. De samenwerking tussen de inlichtingendiensten en de federale politie	395
V.5.3.1. De geleidelijke ontwikkeling van de onderlinge samenwerking	395
V.5.3.2. De Intelligence fusion cells	396
V.5.4. De samenwerking tussen de inlichtingendiensten en het federaal parket	397
V.5.4.1. De uitwisseling van informatie	397
V.5.4.2. Het verlenen van technische bijstand door de inlichtingendiensten	397
V.6. De samenloop tussen een inlichtingonderzoek en een strafrechtelijk onderzoek	399
V.6.1. De grijze zone tussen de opdrachten van de inlichtingendiensten en de gerechtelijke opdrachten	399
V.6.2. Een sterke nadruk op de gerechtelijke finaliteit: artikel 13/2 van de wet van 30 november 1998	400
V.7. De Cel voor financiële informatieverwerking (CFI)	401
V.8. Aanbevelingen	403
V.8.1. De ontwikkeling van een Nationaal Strategisch Plan voor Inlichtingen	403
V.8.2. De versterking van de VSSE	403
V.8.3. De nood aan synergie tussen de VSSE en de ADIV	403
V.8.4. De verduidelijking van de verhouding tussen de ADIV en ISTAR	405
V.8.5. De versterking van de informatiepositie	405
V.8.6. De mogelijkheid voor de VSSE tot het opzetten van infiltratieoperaties	406
V.8.7. De toegang tot geëncrypteerde communicatieapplicaties	406
V.8.8. De noodzaak van disruptief optreden	406
V.8.9. De aanpassing van artikel 13/2 van de wet van 30 november 1998	407
V.8.10. De aanpassing van artikel 19/1 van de wet van 30 november 1998 en van artikel 29 van het Wetboek van strafvordering	407
V.8.11. De uitbreiding van het systeem van Intelligence fusion cells	408
V.8.12. De beveiligde overmaking van geclassificeerde informatie	409
V.8.13. Een modern human resource management	409
V.8.14. De versterking van de rol van de Cel voor financiële informatieverwerking	409

HOOFDSTUK VI. DE OPSPORING EN VERVOLGING VAN ISLAMIS- TISCH EXTREMISME, GEWELDDADIGE RADICALISERING EN TERRORISME	410
VI.1. Inleiding	410
VI.2. De Algemene directie gerechtelijke politie van de federale politie	410
VI.2.1. Situering binnen het geheel van de federale politie	410
VI.2.2. De organisatie en de opdrachten	413
VI.2.3. De Centrale terrorisme-eenheid (DJSOC/ Terro)	414
VI.2.3.1. Een eenheid in transitie	414
VI.2.3.2. De verhouding tussen DJSOC/Terro en de vijf gespecialiseerde gedeconcentreerde gerechtelijke directies	415
VI.2.3.3. De beeldvorming, analyse en programmawerking	416
VI.2.4. De Centrale directie van de operaties inzake gerechtelijke politie	417
VI.2.5. De Directie van de speciale eenheden	418
VI.2.5.1. De organisatie en de opdrachten	418
VI.2.5.2. De rol van de speciale eenheden bij de bestrijding van het isla- mistisch terrorisme	419
VI.3. De lokale politiekorpsen	422
VI.4. Het federaal parket	424
VI.4.1. De uitoefening van de strafvordering door het federaal parket inzake terroristische misdrijven	424
VI.4.2. De verhouding tussen het federaal parket en de politie	425
VI.4.2.1. Geen eigen gerechtelijke dienst voor het federaal parket	425
VI.4.2.2. De gereserveerde recherchecapaciteit (gerechtelijke HYCAP)	426
VI.4.2.3. De ontwikkeling van een “Plan M”	428
VI.4.2.4. Vijf gespecialiseerde gedeconcentreerde gerechtelijke directies	428
VI.4.3. De onderzoeksafdeling terrorisme (OA3) van de FGP Brussel	431
VI.4.3.1. Prioriteitenstelling als gevolg van een gebrek aan capaciteit	431
VI.4.3.2. De “rode dossiers”	434
VI.4.3.3. De “groene dossiers”	436
VI.4.4. De verhouding tussen het federaal parket en de parketten van eer- ste aanleg	436
VI.4.5. De seponering van gefederaliseerde strafzaken	437
VI.4.5.1. Het uitgangspunt	437
VI.4.5.2. De verdere opvolging van het strafdossier	440
VI.5. De gespecialiseerde onderzoeksrechters	441
VI.6. De opsporingsbevoegdheden	442
VI.6.1. De problemen bij het onderscheppen van telecommunicatie	442
VI.6.2. De nood aan een sterke(re) informatiepositie	443
VI.6.2.1. Het belang van human intelligence	443
VI.6.2.2. De beperkingen van de informantenwerking	443
VI.6.2.3. De beperkingen van de infiltratie	446
VI.7. Aanbevelingen	446
VI.7.1. De versterking van de federale politie	446
VI.7.2. Een modern human resource management	447
VI.7.3. Een vereenvoudiging van de aankoopprocedure	448
VI.7.4. De federale politie als hiërarchische organisatie	448
VI.7.5. Het beheer van de federale politie: een versterkte verantwoordelij- heid voor de minister van Justitie en het college van procureurs-generaal	450
VI.7.6. Een vaste recherchecapaciteit voor het federaal parket	451

VI.7.7. Een verantwoorde prioriteitenstelling	452
VI.7.8. De optimalisering van de organisatie en de werking van de vijf gespecialiseerde FGP's	454
VI.7.9. De rol van de overige FGP's en van de lokale politie	455
VI.7.10. De optimalisering van de programmawerking en de reorganisatie van DJSOC/Terro	457
VI.7.11. De opvolging door het federaal parket van geseponeerde terrorismedossiers	459
VI.7.12. De speciale eenheden	460
VI.7.13. Het beheer van inbeslaggenomen stukken	461
VI.7.14. Het uitlezen van telefoniegegevens	461
VI.7.15. Een meer coherente regeling van de rol van burgers bij de opsporing van terroristische misdrijven	461
VI.7.16. Het tegengaan van perslekken	462
HOOFDSTUK VII. DE STRAFUITVOERING IN ZAKEN VAN ISLAMISTISCH EXTREMISME, GEWELDDADIGE RADICALISERING EN TERRORISME	463
VII.1. De strafrechtelijke behandeling van terrorisme	463
VII.2. De strafuitvoeringsrechtbank	465
VII.3. De voorwaardelijke invrijheidstelling	466
VII.4. Motivering van de vonnissen	468
VII.5. Verbod om het grondgebied te verlaten	468
VII.6. Gegevensuitwisseling met de strafuitvoeringsrechtbank	469
VII.7. Controle op de voorwaardelijk vrijgelatenen	470
VII.8. Gegevensuitwisseling in het toezichtstadium	470
VII.8.1. Informatiehuishouding met betrekking tot geradicaliseerde gevangenen	470
VII.8.2. De controle van geradicaliseerde gevangenen bij strafeinde	471
VII.8.3. Justitieassistenten	472
VII.8.4. Politie	472
VII.8.5. Justitie en openbaar ministerie	475
VII.8.6. Transversale aanbevelingen inzake gegevensuitwisseling in de toezichtsfase	475
VII.9. De strafuitvoeringsrechtbank en terrorismebestrijding	476
HOOFDSTUK VIII. HET BESTUURLIJK OPTREDEN MET HET OOG OP DE PREVENTIE EN AANPAK VAN ISLAMISTISCH EXTREMISME, GEWELDDADIGE RADICALISERING EN TERRORISME	481
VIII.1. De bestuurlijke benadering als onderdeel van een integrale en geïntegreerde aanpak	481
VIII.1.1. De uitgangspunten	481
VIII.1.2. Recente wet- en regelgeving	482
VIII.1.3. De kadernota integrale veiligheid 2016-2019 (supra, II. 3.3) en het Nationaal veiligheidsplan 2016-2019 (supra, II. 3.4.)	483
VIII.2. De burgemeester	485
VIII.3. Praktijkervaringen van de burgemeesters	487
VIII.4. De bestuurlijke politie	490
VIII.4.1. De werking van de bestuurlijke politie	490
VIII.4.1.1. Algemeen	490
VIII.4.1.2. Enkele bijzondere beleidsinitiatieven	491
VIII.4.2. De bestuurlijke informatiehuishouding	492

VIII.4.2.1. Algemeen	492
VIII.4.2.2. RAR's (supra, IV. 2.)	496
VIII.4.2.3. De ANG bestuurlijke politie (supra, IV.)	498
VIII.4.3. De algemene directie bestuurlijke politie van de federale politie	499
VIII.4.3.1. Algemeen	499
VIII.4.3.2. De coördinatie- en steundirecties	499
VIII.4.3.3. De programmawerking (zie ook VI.)	501
VIII.4.4. De lokale politie	501
VIII.4.5. De LTF en de LIVC's	503
VIII.4.6. De VSSE en ADIV (supra, III. en V.)	503
VIII.4.7. Inspectie- en controlediensten	503
VIII.5. De beschermings- en beveiligingsmaatregelen (supra, III.)	503
VIII.6. Enkele bijzondere problemen	504
VIII.6.1. Afdwingbaarheid van sluitingsbevelen – de verzegeling door de bestuurlijke overheid	504
VIII.6.2. De moskeeën	505
VIII.6.3. De luchthavens	505
VIII.6.4. Kerntaken van de politie	508
VIII.6.5. Het Kanaalplan	508
VIII.6.6. Inzet militairen in steun van de politie (supra, II.2.1., 18 maatregelen van de regering)	510
VIII.6.7. De (bestuurlijke) HYCAP	510
VIII.7. Aanbevelingen	512
VIII.7.1. Cultuur	512
VIII.7.2. Informatie	512
VIII.7.3. Beleid	514
VIII.7.4. Structuren, schaalgrootte gemeenten en politiezones	515
VIII.7.5. Wet- en regelgeving	515
VIII.7.6. De luchthavens	517
HOOFDSTUK IX. BELGIË EN DE INTERNATIONALE SAMENWERKING TER BESTRIJDING VAN HET ISLAMISTISCH EXTREMISME, GEWELDDADIGE RADICALISERING EN TERRORISME	519
IX.1. De door de onderzoekscommissie onderzochte aspecten van internationale samenwerking	519
IX.2. De internationale samenwerking tussen de inlichtingendiensten	519
IX.2.1. De VSSE en de internationale samenwerking	519
IX.2.1.1. Het belang van de internationale samenwerking	519
IX.2.1.2. De bilaterale internationale samenwerking	520
IX.2.1.3. De multilaterale samenwerking in het kader van de Counter Terrorism Group	521
IX.2.1.4. Het European Intelligence and Situation Centre	522
IX.2.2. De ADIV en de internationale samenwerking	522
IX.3. De anti-terroristische actie te Verviers op 15 januari 2015	523
IX.4. De politiële informatie-uitwisseling tussen België en Frankrijk met betrekking tot Salah Abdeslam	524
IX.4.1. De vaststellingen van de Franse onderzoekscommissie	524
IX.4.2. De door België gedane internationale signaleringen lastens Salah Abdeslam	525

IX.4.2.1. De signalering in het Schengeninformatiesysteem op grond van artikel 36-2 SIS II-Besluit	525
IX.4.2.2. Geen signalering in het Schengeninformatiesysteem op grond van artikel 36-3 SIS II-Besluit	526
IX.4.2.3. De Interpol-signalering	527
IX.4.2.4. Besluit	527
IX.4.3. De Belgische reactie op de door de Franse gendarmerie uitgevoerde controle te Cambrai	527
IX.5. De Belgische verbindingsofficier in Turkije	528
IX.5.1. Het juridisch kader	528
IX.5.2. De taken, de bevoegdheden en de omkadering van verbindingsofficieren	530
IX.5.3. De chronologie van de gebeurtenissen met betrekking tot de arrestatie en uitwijzing van Ibrahim El Bakraoui door de Turkse autoriteiten	531
IX.5.4. Het standpunt van de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie	533
IX.5.4.1. De bespreking van de tijdslijn op de vergaderingen van 23 en 24 maart 2016	533
IX.5.4.2. De vergadering van de Verenigde Commissies op 25 maart 2016	535
IX.5.4.3. De hoorzitting van 19 december 2016	536
IX.5.5. Het standpunt van de directeur van de Directie van de internationale politiesamenwerking (CGI)	537
IX.5.6. Het standpunt van de verbindingsofficier	539
IX.5.6.1. De vóór de uitwijzing van El Bakraoui genomen initiatieven	540
IX.5.6.2. De na 14 juli 2015 genomen initiatieven	541
IX.5.7. De beoordeling door de onderzoekscommissie	542
IX.5.7.1. Een samenspel van factoren	542
IX.5.7.2. De moeizame politiesamenwerking tussen België en Turkije	542
IX.5.7.3. De initiatieven tot verbetering van de politiesamenwerking tussen België en Turkije	544
IX.5.7.4. De rol van DJSOC/Terro	545
IX.5.7.5. Het functioneren van de verbindingsofficier	545
IX.6. De wederzijdse rechtshulp tussen België en Frankrijk na de aanslagen te Parijs	547
IX.6.1. De afhandeling van de rechtshulpverzoeken	547
IX.6.2. Het Frans-Belgisch gemeenschappelijk onderzoeksteam	548
IX.7. De samenwerking met Europol en Eurojust	548
IX.8. Aanbevelingen	550
IX.8.1. De versterking van de internationale samenwerking tussen inlichtingendiensten	550
IX.8.2. Verbindingsofficieren van de Veiligheid van de Staat in het buitenland	550
IX.8.3. De signaleringen op grond van artikel 36-3 van het SIS II-Besluit	550
IX.8.4. De omkadering en het functioneren van de verbindingsofficieren	550
IX.8.5. De politiesamenwerking tussen België en Turkije	551
BIJLAGE 1 . INTEGRALE VERSLAGEN	552
BIJLAGE 2. OVERZICHTSLIJSTEN: INTERNATIONALE EN NATIONALE REGELGEVING	554
A. Globaal overzicht van de internationale regelgeving	554
B. Globaal overzicht van relevante wetten, koninklijke en ministeriële besluiten	561
C. Overzicht van de beslissingen van de federale overheden en omzendbrieven Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers	571
Senaat	577

D. Overzicht van de door de gewesten en de gemeenschappen genomen maatregelen	577
1. Vlaanderen	577
2. Brussels Hoofdstedelijk Gewest	579
3. Franse Gemeenschap	580
4. Het Waalse Gewest	582
5. De Duitstalige Gemeenschap	582

DEEL 4. RADICALISME **585**

TITEL 1. ALGEMEEN **591**

INLEIDING 591

HOOFDSTUK 1. PROCEDURE 591

HOOFDSTUK 2. HOORZITTINGEN 592

A. Algemene informatieve hoorzittingen 593

1. Vergadering van 26 september 2016 593

2. Vergadering van 6 februari 2017 593

3. Vergadering van 8 februari 2017 593

4. Vergadering van 13 februari 2017 593

B. Domein “Strafuitvoering” 594

1. Vergadering van 16 januari 2017 594

2. Vergadering van 18 januari 2017 594

C. Domein “Eredienstenbeleid” 594

1. Vergadering van 23 januari 2017 594

2. Vergadering van 25 januari 2017 (gedeeltelijk besloten) 595

3. Vergadering van 13 februari 2017 595

4. Vergadering van 8 maart 2017 595

5. Vergadering van 15 maart 2017 (gedeeltelijk besloten) 595

D. Domein “Integratie en immigratie” 596

1. Vergadering van 30 januari 2017 596

2. Hoorzitting van 1 februari 2017 596

3. Hoorzitting van 6 februari 2017 597

4. Vergadering van 13 februari 2017 597

5. Vergadering van 13 maart 2017 597

E. Domein “Lokaal beleid” 597

1. Vergadering van 15 februari 2017 597

2. Vergadering van 6 maart 2017 598

F. Domein “Nieuwe technologieën en media” 598

1. Vergadering van 6 februari 2017 598

2. Vergadering van 13 maart 2017 599

G. Domein “Onderwijs” 599

TITEL 2. VASTSTELLINGEN, ANALYSE EN AANBEVELINGEN OVER HET ONDERDEEL “RADICALISME”	599
INLEIDING	599
HOOFDSTUK I. DE RADICALE ISLAM EN HET ISLAMRADICALISME IN BELGIË	601
1. Algemene situering en contextbepaling	601
2. Hoorzittingen	602
2.a. Inleidende opmerkingen	602
2.b. Perspectivering	604
2.c. Invloed van “stromingen” en bewegingen	605
2.c.1. Algemeen	605
2.c.2. De Moslimbroeders	607
2.c.3. Het wahabisme	609
2.d. Verband tussen radicalisme en gewelddadig radicalisme	612
2.e. De moskeeën	613
2.e.1. Officiële erkenning	613
2.e.2. De opleiding van de imams en de islamconsulenten	615
2.e.3. De moskeeën en het gewelddadige radicalisme	616
3. Vaststellingen en aanbevelingen	617
HOOFDSTUK II	626
1. Context	626
2. Hoorzittingen en verdere schriftelijke informatieverstrekking	627
2.a. De door de Grote Moskee van Brussel uitgedragen islam en haar eventuele band met het radicalisme/gewelddadig radicalisme	627
2.b. De “nevenactiviteiten” van de Grote Moskee van Brussel	630
2.c. Financiële middelen, financiering en internationale banden	632
2.d. GMB, officiële noch symbolische erkenning van de plaats	633
2.e. De Grote Moskee van Brussel en gewelddadig radicalisme	635
3. Vaststellingen en aanbevelingen	636
HOOFDSTUK III. RADICALISME/GEWELDDADIG RADICALISME, GEVANGENISSEN EN OPSLUITING	639
1. Algemene positionering en contextualisering	639
2. Specifieke contextualisering: beleidskader aangaande de strijd tegen radicalisme in de Belgische gevangenissen	642
3. Hoorzittingen	644
3.a. Algemeen	644
3.b. Doelstelling om voor afzondering te zorgen	645
3.c. Normalisatie	648
3.d. Disengagement	649
3.e. Vraagstuk van de islamconsulenten	651
3.f. Opsporing van “tekenen van radicalisme”	653
3.g. Bezoek en telefoongebruik	654
3.h. Het delen van informatie	656
4. Vaststellingen en aanbevelingen	657

HOOFDSTUK IV. RADICALISME/GEWELDDADIG RADICALISME	
EN NIEUWE TECHNOLOGIEËN	664
1. Algemene situatieschets en contextualisering	664
2. Hoorzittingen	665
2.a. Aard van het verband tussen radicalisme en nieuwe technologieën	665
2.b. Ontwikkelingen van het “medialandschap”, complotdenken en radicalisme	668
2.c. Bewaking en ingrijpen	670
3. Vaststellingen en aanbevelingen	673
3.a. Algemeen	673
3.b. Specifiek	674
3.b.1. Publiek-privaat partnerschap	674
3.b.2. Regelgeving en melding	676
3.b.3. Structuur, infrastructuur en middelen	677
3.b.4. Informatie-uitwisseling	678
3.b.5. Alternatieve discours	678
HOOFDSTUK V. OPVANG, INTEGRATIE, WERK EN RADICALISME/	
GEWELDDADIG RADICALISME	680
1. Algemene positionering en context	680
2. Hoorzittingen	681
2.a. Opvang	681
2.a.1. De Dienst Vreemdelingenzaken en radicalisme/ gewelddadig radicalisme	681
2.a.2. De FEDASIL-centra	683
2.a.3. De rol van de OCMW's	684
2.a.4. Opsluiten in gesloten centra	685
2.a.5. Het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS)	687
2.b. Integratie	688
2.c. Het werkgelegenheidsvraagstuk en meer specifiek discriminatievoren op de arbeidsmarkt	691
2.d. Het beroepsgeheim	694
3. Vaststellingen en aanbevelingen	697
3.a. Uit transversaal oogpunt	697
3.b. Betreffende werk	698
3.c. Betreffende de opvang	699
3.d. Betreffende de integratie	701
HOOFDSTUK VI. RADICALISME/GEWELDDADIG RADICALISME:	
LOKALE AANPAK, PREVENTIE, SCHOLEN	703
1. Contextualisering	703
2. Hoorzittingen	704
2.a. Lokale aanpak	704
2.b. Preventieve aanpak	708
2.c. School en radicalisme	712
3. Vaststellingen en aanbevelingen	715

BIJLAGEN

BIJLAGE 1. INTEGRALE VERSLAGEN. . INHOUDSTAFEL	722
BIJLAGE 2. GLOSSARIUM	725
A. Islamisme	725
B. Salafisme	725
C. Wahabisme	726
D. Jihadisme	726
E. Radicalisering	726
F. Radicalisme	727
G. Gewelddadig radicalisme	727
BIJLAGE 3. “OVER HET ACTIEPLAN AANPAK RADICALISERING IN GEVANGENISSEN”	728
BIJLAGE 4. INTEGRATTIETRAJECT	731
AFKORTINGENLIJST	737
TREFWOORDENREGISTER	747